

Sannhet og forsoning

- grunnlag for et oppgjør med fornorskingspolitikk og urett mot samer, kvener/norskfinner og skogfinner

Marit Myrvoll

Trøndelag kulturmiljøkonferanse 2023

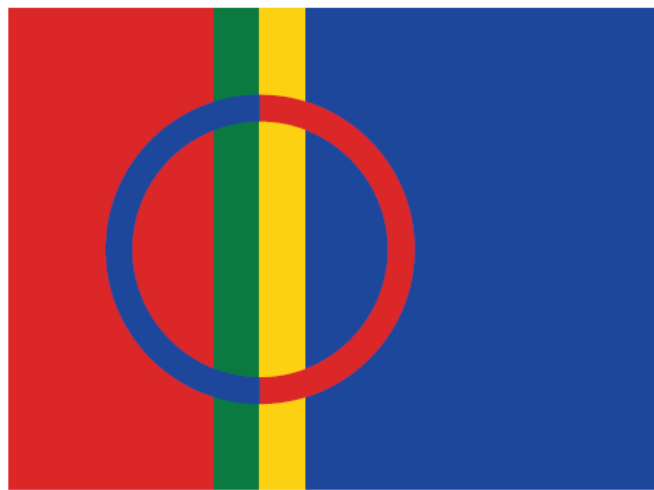
Tråante / Trondheim 7. juni

Kommisjonen/kommišuvdna/kommisjuuni

- Kommisjonsleder og 11 kommisjonsmedlemmer
- Oppnevnt av Stortinget
- Tredelt mandat:
 - historisk kartlegging
 - å undersøke virkningene av forsoningspolitikken
 - å foreslå tiltak til forsoning
- Sekretariat med fem faste medarbeidere

Sammer, kvener/norskfinner og skogfinner

Kommisjonens rapport

Del I

Grunnlaget for kommisjonens arbeid

Del II

Historisk kartlegging – fra
fornorskingspolitikk til kulturelt
mangfold

Del III

I skyggen av fornorskingen
– konsekvenser av
fornorskingspolitikk og urett

Del IV

Forsoning

Kommisjonens grunnsyn

- Gjennom fornorskingspolitikk begikk den norske stat **urett** mot den samiske, kvenske og skogfinske befolkningen.
- Fornorskingspolitikkenes **mål** var at kvener, skogfinner og samer skulle velge **én etnisk identitet, den norske**, og at norske myndigheter tok et bredt spekter av virkemidler i bruk for å nå denne målsettingen, herunder språklig, kulturell og materiell **undertrykking**, og **usynliggjøring** av gruppene.
- Det derfor viktig å **erkjenne konsekvensene** av fornorskingspolitikken, anerkjenne nasjonale minoriteters og urfolks legitime tilstedeværelse i Norge, og **anerkjenne samers, kveners og skogfinners identitet og verdighet**.

DEL II - historisk kartlegging

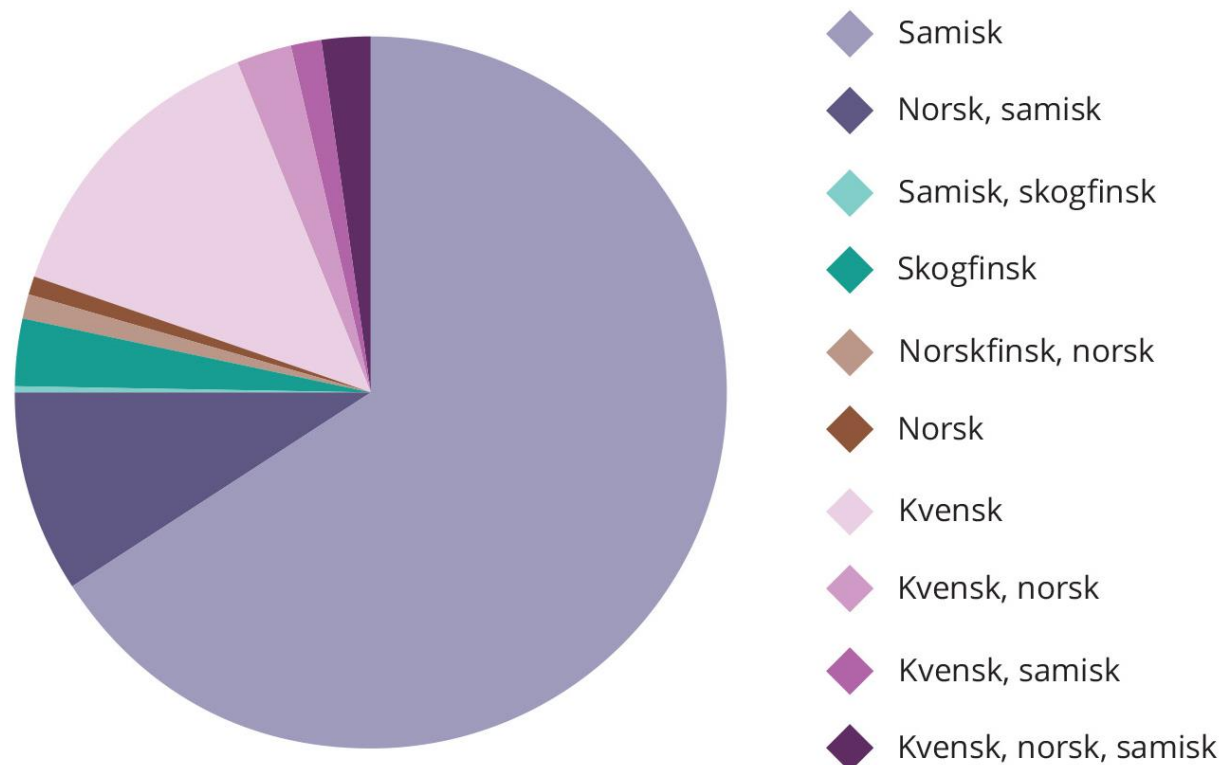

DEL III - I skyggen av fornorskingen

Tap, motstand og mestring – personlige historier

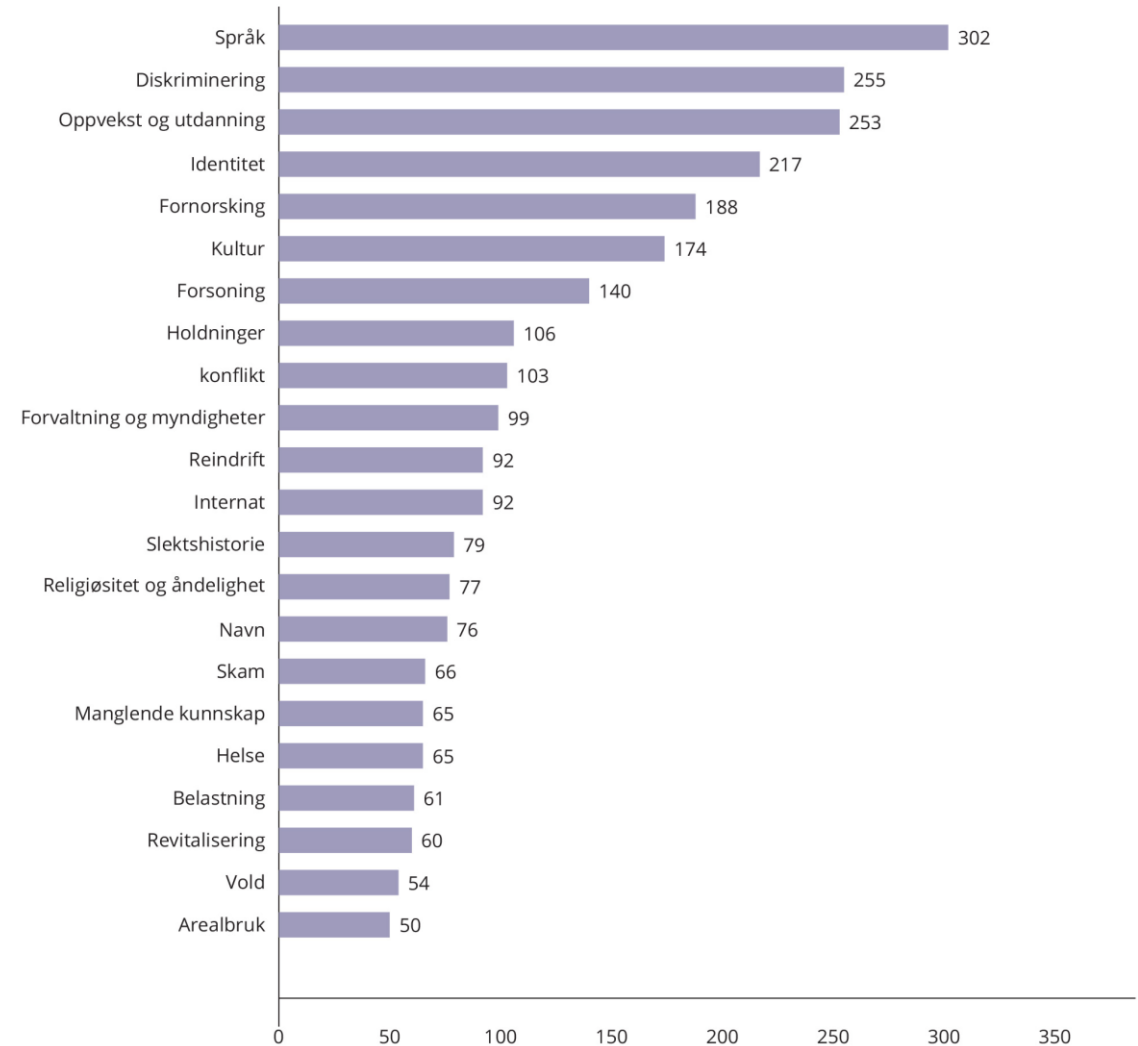
Personlige historier fordelt etter etnisk tilhørighet

- Historier som belyser erfaringer med fornorskingspolitikk og urett
- 766 personlige historier og innspill i åpne møter
- 522 intervju og skriftlige personlige historier er analysert

Tema i personlige historier

- Språk: språktap og ønske om å lære og kunne tapt språk
- Diskriminering: negative holdninger, fordommer, kunnskapsløshet, stereotypier og diskriminering
- Oppvekst og utdanning: erfaringer med skole og internat, undervisningstilbud på/i kvensk og samisk

Opplæring og utdanning
Språktap
Fornorsking av person- og stedsnavn
Helse og sosialpolitiske utfordringer
Velferdsstatens svikt i Tysfjord
Kirkeliv, religiøsitet og åndelighet
Kunst og kulturuttrykk
Reindriftens vilkår
Samisk og kvensk fiske og fiskeripolitikk
Laksefisket i Tanavassdraget og samisk kultur
Utmarksressursene

Holdninger til samer, kvener, norskfinner og skogfinner

- Nedvurdering av skogfinsk, samisk og kvensk kultur var en del av fornorskingspolitikken
- Den norske befolkningen har lite kunnskap om samer, kvener/norskfinner og skogfinner
- Stort omfang av hets, hatprat og diskriminering
- Personlige historier viser en sterk motstandsdyktighet: birget, pärjäätä

[J]eg sluttet å kommentere det som handler om kvensk, for det blir sånn evig diskusjon. Du retter opp noe som er galt, fakta feil [...] og de som kommenterer det [gjør det] ikke fordi de ikke har kunnskap eller fordi de mangler informasjon, men det handler om holdninger hos folk - og holdninger er vanskelig å forandre.

SFKOMM 2022/2499-24. Jens Pedersen.

Del IV - Forsoning

Kommisjonens tiltak - fem pilarer

- Kunnskap og formidling
 - et nasjonalt kompetansesenter om for forskingspolitikk og urett
- Språk
- Kultur
- Forebygging av konflikter
- Implementering av regelverk

Forsoning krever et møte der dialogen kan finne sted, ikke en enveis forestilling der jeg nok en gang står som en skadeskutt fugleunge og beretter om tap, språkløshet og livet i offerrollen – «den sårbare fortellingen».
SFKOMM 2022/2495-41.

Min drøm er at barna mine skal være trygge på det de er og være stolte av det de er. Stolte over å ha en kulturarv, at de kan et språk og at de får bruke det.
SFKOMM 2020/212-45.

Les og lytt til rapporten

- Rapporten kan bestilles i papirformat:
ekspkont@stortinget.no
- Rapporten kan lastes ned på Stortingets nettside: [Sannhets- og forsoningskommisjonen - stortinget.no](https://www.stortinget.no/Sannhets-og-forsoningskommisjonen)
- Rapporten kan lyttes til på NRK 2: [Norge lytter – NRK](https://www.nrk.no/norge-lytter)

